МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Проблеми лінгвістичної семантики

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

pdfelement

21 листопада 2019 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

pdfelement

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ

21 листопада 2019 року

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РІВНЕ 2019

УДК 81'37
П 78

П 78 **Проблеми лінгвістичної семантики**: IV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (21 листопада 2019 року). Збірник матеріалів. – Рівне : РДГУ, 2019. – 235 с.

The Problems of Linguistic Semantics : The 4th International Scientific and Practical Internet Conference (November 21, 2019). The Collection of Conference Proceedings. – Rivne : RSUH, 2019. – 235 p.

У збірнику матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції "Проблеми лінгвістичної семантики" розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем лінгвістичної семантики: когнітивної семантики, зіставної семантики, фонетичної, лексичної та граматичної семантики, семантики і прагматики мовних одиниць, семантики тексту і дискурсу, семантики і перекладу.

The Collection of Conference Proceedings "The Problems of Linguistic Semantics" focuses on the topical issues of Linguistic Semantics: Cognitive Semantics, Contrastive Semantics, Phonetic, Lexical and Grammatical Semantics, Semantics and Pragmatics of Linguistic Items, Semantics of Text and Discourse, Semantics and Translation.

pdfelement

УДК 81'37

Редакційна колегія:
Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.
Відповідальний редактор – **Кучма Т.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:
Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент; **Чеберяк А.М.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(*протокол № 9 від 31.10.2019 р.*)

© Автори публікацій, 2019
© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

ЖУЙКОВА М.В.	СЛОВНИКОВА ДЕФІНІЦІЯ ЯК ВІДБИТТЯ МЕНТАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ	8
MANAKIN V.	HUMAN VALUES ACROSS LANGUAGES AND CULTURES	11
БОРИСОВА Н.В.	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ *ЧАРИ*	14
КАЛІНІЧЕНКО М.М.	ДОСВІД ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКИХ ФАХІВЦІВ ЩОДО ДОСЛІДЖЕНЬ ЛІТЕРАТУРНИХ ТА ГРАФІЧНИХ ПЕРСОНАЖІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	17
ШЕВЧУК А.В.	НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНА СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ	22
КІНАЩУК А.В.	КАТЕГОРІЯ ІРРАЦІОНАЛЬНОСТІ В АСПЕКТІ СИНЕРГЕТИЧНОЇ ПАРАДИГМИ МОВОЗНАВСТВА	25
YODLOVSKA A.	THE HEARING DOMAIN IN THE STRUCTURE OF VOCABULARY DEFINITIONS	29
МАКОГІН С.І.	СЕМАНТИЧНІ ОЗНАКИ У ПАРАЛЕЛЬНОМУ АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ КОРПУСІ ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ	32

ПРОБЛЕМИ КОГНІТИВНОЇ СЕМАНТИКИ

ЛЕМІШ Н.Є., ЗЕРНЕЦЬКА А.А.	ФРЕЙМОВЕ МОДЕЛЮВАННЯ СИНТАКСИЧНИХ КОНЦЕПТІВ НА ОСНОВІ КОРПУСНОГО ПІДХОДУ	35
ШЕВЧУК Т.Б.	КОНЦЕПТ *СУМ* У ЛЕКСИЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	38
БАЗАЛІЙ І.В.	ОБРАЗНО-АСОЦІАТИВНИЙ ШАР КОНЦЕПТУ *ЩАСТЯ* У РОМАНТИЧНІЙ КОМЕДІЇ "DESTINATION WEDDING"	42
ВОРОНІНА-ПРИГОДІЙ Д.А.	КОГНІТИВНИЙ ПІДХІД У ТЕРМІНОЗНАВСТВІ	45
КОВАЛЬ Ю.Ю.	МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ КОНЦЕПТУ *ЄВРОПА* У СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	48
МУШИНСЬКА А.В.	КОНЦЕПТ *ДОЛЯ* ЯК СКЛАДОВА МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ	50

pstelement

ПРОБЛЕМИ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

DEMENCHUK O.	SEMANTIC DERIVATION OF VERBS OF LIGHT EMISSION	54
МІЗІН К.І.	АКТУАЛЬНІ СМИСЛИ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОГО КОНЦЕПТУ *ГОРДІСТЬ* НА ТЛІ СЕКУЛЯРИЗАЦІЇ БРИТАНСЬКОЇ, НІМЕЦЬКОЇ, УКРАЇНСЬКОЇ ТА РОСІЙСЬКОЇ ЛІНГВОКУЛЬТУР	57
ТОЛЧЕЄВА Т.С.	ЛІНГВІСТИЧНІ УНІВЕРСАЛІЇ У ТИПОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	59
КОРОСТЕНСКИ Й.	ПРОЦЕССЫ КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИИ И РОЛЬ АНТРОПОЦЕНТРИЗМА (НА МАТЕРИАЛЕ ЧЕШСКО-РУССКИХ СОПОСТАВЛЕНИЙ)	61
АЛАДЬКО Д.О.	МЕТОНІМІЧНА МОДЕЛЬ "ЧАСТИНА – ЦІЛЕ" В НОМІНАЦІЯХ ПОСУДУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	66
KHARLAY O.	ОНОМАСІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БАХУВРИХІ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	68
BAUZER A.	THE EPIDIGMATIC SEMANTIC DIMENSION: A CROSS-LINGUISTIC PERSPECTIVE	72
ЮРЧЕНКО Н.С.	СПІВВІДНОШЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ПОНЯТТЯ СЕМАНТИЧНОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА	75
БОБЕШКО М.О.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ *KNOW / ЗНАТИ* В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	78
БУТКЕВИЧ Д.С.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ (НА МАТЕРІАЛІ НОМІНАЦІЙ *GLAUBEN / ВІРИТИ*)	79
ВОРОНКЕВИЧ Ю.Ю.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ *ВВАЖАТИ / CONSIDER* В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	81
ЛЕХ С.З.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ *SUPPOSER / ПРИПУСКАТИ* В ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	84
ПАЮК В.Л.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ *UNDERSTAND / РОЗУМІТИ* В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	86
ХОРОША О.М.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ *IMAGINE / УЯВЛЯТИ* В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	87
ЯСІНСЬКА Т.А.	СЕМАНТИЧНА ДЕРИВАЦІЯ ПРЕДИКАТІВ *FÜHLEN / ВІДЧУВАТИ* В НІМЕЦЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	89

Buklemet

ФОНЕТИЧНА, ЛЕКСИЧНА І ГРАМАТИЧНА СЕМАНТИКА

ВОКАЛЬЧУК Г.М., ВОКАЛЬЧУК Є.Л.	НЕОЛОГІЧНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ ПЕТРА ВЕЛЕСИКА	92
БІСОВЕЦЬКА Л.А.	СЕМАНТИКА СУБСТАНТИВНИХ ПРЕФІКСІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ	95
КОСТОЛОВИЧ Т.В.	ФОРМУВАННЯ АКЦЕНТУАЦІЙНИХ НОРМ У НАВЧАННІ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	99
ЧЕБЕРЯК А.М.	СЕМАНТИКО-ГРАМАТИЧНА СУТНІСТЬ ПАРЦЕЛЯЦІЇ ЯК ЯВИЩА ЕКСПРЕСИВНОГО СИНТАКСИСУ	101
КУШНІРЧУК О.О.	MODALE BEDEUTUNGEN VON "LASSEN" IN DER DEUTSCHEN GEGENWARTSSPRACHE	104
МАЛАНЮК М.С.	ТОПОНІМИ КАНАДИ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ	108
ЛИТВИН К.І.	ШЕВЧЕНКОВИЙ НОВОТВІР *СНІГОКВІТ*: ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ ІЗ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНОГО ПОГЛЯДУ	110
АЛАДЬКО О.Д.	МЕТОНІМІЧНІ МОДЕЛІ НОМІНАЦІЇ ОДЯГУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	113
ГАВРИЛЮК О.Є.	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	117
ДАНИЛЬЧУК А.А.	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ "ІМЕННИК"	119
IVANTSOVA M.O.	DIFFUSED ENGLISH ADVERBS OF TIME	122

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА МОВНИХ ОДИНИЦЬ

СІРАНЧУК Н.М.	МОДЕЛІ ПОРОДЖЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО ВИСЛОВЛЮВАННЯ ТА ЇХНІЙ ЛЕКСИЧНИЙ АСПЕКТ	126
ГОЛОВЧАК Н.І.	PEJORATIVE BEDEUTUNG DER EIGENNAMEN	129
ZABOLOTNA T.	NOMINATIVE PROCESS OF FASHIONSPEAK	133
ІВАНЧЕНКО М.Ю.	НАЦІОНАЛЬНА СПЕЦИФІКА МЕТАФОРИЧНОЇ АКТУАЛІЗАЦІЇ *ЗРАДИ* В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	136
ОРЕЛ І.І.	ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ З ФОЛЬКЛОРНИМ КОМПОНЕНТОМ У ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЖАНРУ	138
ПАВЛОВСЬКА Л.О.	ОСОБЛИВОСТІ ПРАГМАТИКИ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВАХ	142

pdfelement

ПАЛЬЧЕВСЬКА О.С.	ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ КУЛІНАРОНІМІВ В НАРОДНІЙ МОВІ XIX СТ.	146
KHRYSTYCH N.	LEXICAL ANALYSIS OF IDIOLECTS OF FEMALE POLITICIANS	148
ГУБИЧ П.В.	СЕМАНТИЧНЕ СЛОВОТВОРЕННЯ ПОЖЕЖНИХ ТЕРМІНІВ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ	152
ТУПАЛЬСЬКА Г.О.	КОНЦЕПТУАЛЬНІ ІДЕЇ ВИЗНАЧЕННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ПРИРОДИ, СТИЛЬОВОЇ СПЕЦИФІКИ ПЕРИФРАЗ	154
КОГАЄВСЬКА Ю.Р.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНОЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА СТАРШОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ	157
БУЦЬ М.П.	СТРУКТУРНІ ПАРАМЕТРИ АНГЛІЙСЬКИХ АРХІТЕКТУРНИХ ТЕРМІНІВ	159
МАТВІЄВА С.Ю.	ПЕРЕДУМОВИ УТВОРЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ ІНТЕРНЕТ КОМУНІКАЦІЙ	162
МОГІЛЕВСЬКА М.А.	ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГУ ПІДЛІТКІВ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ДЖ. СЕЛІНДЖЕРА "ЛОВЕЦЬ У ЖИТІ")	164
СТЕПАНИШИН Р.В.	СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА	167
ХУДЗІК С.М.	ПОХОДЖЕННЯ ТА СЕМАНТИКА ЛЕКСИКИ ФІТОНІМІВ	170
ЧУЧВИЧ О.В.	ЯВИЩЕ ПОЛІСЕМІЇ В АСТРОНОМІЧНІЙ ТА ПРАВООХОРОННІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	172

СЕМАНТИКА ТЕКСТУ І ДИСКУРСУ

БАБЕЛЮК О.А.	РИЗОМА ЯК НЕЛІНІЙНИЙ ПРИНЦИП ПОБУДОВИ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОГО ТЕКСТУ	176
КУЧМА Т.В.	СЕМАНТИКА "БЕЗЗМІСТОВНИХ" ТЕКСТІВ	178
ЛЕВКОВЕЦЬ Н.П.	СЕМАНТИКА ТЕКСТУ	181
ГОРОХОВЦЕВА Є.В.	ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ "ДИСКУРС" ТА "ТЕКСТ"	184
АРТЕМОВА Ю.І.	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ ПАРАДИГМИ КОНЦЕПТУ *ВЕСІЛЛЯ* В РОМАНІ У. САМЧУКА "МАРІЯ"	186
ОБІДЕНКО А.В.	СЕМАНТИКА ЕВФЕМІЗМІВ У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	190
ТКАЧУК Т.В.	ФУНКЦІЇ ЕКСПРЕСИВНОГО СИНТАКСИСУ В ОПОВІДАННІ АРТУРА КОНАНА ДОЙЛЯ "ПІСТРЯВА СТРІЧКА"	192

Establishment

НИКОНЮК А.С.	ЕПІТЕТИ В РОМАНІ О. УАЙЛЬДА "ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ"	195
SAGANOVSJKA D.A.	GENRE AND STYLISTIC FEATURES OF V.WOOLF'S NOVEL "TO THE LIGHTHOUSE"	197
ТРИГУБЕНКО Л.В.	ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ КАЗКИ-ФЕНТЕЗІ	200

СЕМАНТИКА І ПЕРЕКЛАД

СЛАВОВА Л.Л.	ВІДТВОРЕННЯ КУЛЬТУРНО СПЕЦИФІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У ПЕРЕКЛАДІ	203
КОНСТАНТІНОВА О.В.	ІМПЛІЦИТНИЙ КОНТЕКСТ І АДЕКВАТНИЙ ПЕРЕКЛАД	205
ПОПКО І.А.	ОСОБЛИВОСТІ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ПЕРЕКЛАДУ МОВНОЇ ГРИ	207
ОЛІЙНИК І.З.	ЛЕКСИЧНІ ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ГЕНРІХА БЕЛЛЯ "ОЧИМА КЛОУНА"	210
ГРАБОВИЧ М.Ю.	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СИНТАКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ	211
БОБЕШКО М.О.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТВОРІВ ЕПІСТОЛЯРНОГО ЖАНРУ (НА ПРИКЛАДІ РОМАНІВ НІКОЛАСА СПАРКСА)	213
ЖИГАДЛО К.І.	ДО ПИТАННЯ ВІДТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ТЕКСТУ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА	215
БОЯРСЬКА А.Г.	ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНІВ РОЗМІНУВАННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	217
ГОЛОБОРОДА Т.П.	СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ПІСЕНЬ НА УКРАЇНСЬКУ ТА ПОЛЬСЬКУ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ АВТОРСЬКОЇ КАРТОТЕКИ ТЕКСТОВИХ ФРАГМЕНТІВ ПІСЕНЬ РЕПКОР ГУРТУ HOLLYWOOD UNDEAD)	220
МАКАРОВА О.С.	МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕСПРОМОЖНОСТІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	223
ПОЛІЩУК Р.В.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	226
ПУНДИК Т.В.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКИХ КАЗОК НА АНГЛІЙСЬКУ МОВУ	229
ХАВИК А.П.	ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ АНГЛОМОВНИХ ПІСЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ (НА МАТЕРІАЛІ ПІСЕНЬ ЖАНРУ ПОП)	232

repelement

використовують свій семантичний потенціал. У результаті дослідження виявлено такі функції ФОФК у текстах інформаційних жанрів: інформативну, аксіологічну, емоційно-експресивну, репрезентативну, естетичну, апелятивну, образно-зображувальну, стилістичну, текстотвірну, етнокультурну, компресивну, акумулятивну, аргументативну функції. ФОФК у текстах інформаційних жанрів реалізують цілісне ФЗ завдяки ФК. (Не виявлено влюнтативної, іеологічної, номінативної, храктеризуючої, ідентифікуючої, функції комічного.)

Список використаних джерел:

1. Брандес, М. П. (1990). *Стилистика немецкого языка (для институтов и факультетов иностранных языков) [учебник]*. Москва: Высшая школа.
2. Валгина, Н. С. (2003). *Теория текста: [учеб. пособие]*. Москва: Логос. – Режим доступу: http://evartist.narod.ru/text14/01.htm
3. Гаврись, В. І. (1971). *Сталі сполучення слів у сучасній німецькій мові (походження та вживання)*. Київ: Радянська школа.
4. Гальперин, И. Р. (1977). Грамматические категории текста (опыт обобщения). *Русская литература и фольклор. Серия: "Литературы и языки", 36, 6*. Москва. 522-532.

pdfelement

УДК 81'246.3.367.323.371]39

Павловська Л.О., канд. філол. наук
Рівненський державний гуманітарний університет
(Рівне, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПРАГМАТИКИ ВЕРБАЛЬНИХ ФОРМУЛ ПОБАЖАНЬ У РІЗНОСТРУКТУРНИХ МОВАХ

Обрядові вербальні знаки, які відбивають особливості мовної категоризації досвіду певного етносу, його когнітивні, аксіологічні категорії, особливості "первісного міфологічного мислення" і прояву "вербальної магії" завжди викликали інтерес науковців.

Здійснений ґрунтовний аналіз комунікативної спрямованості, структури і семантики різних фольклорних форм у східно- та південнослов'янській традиціях дозволяє стверджувати, що останні становлять певний фольклорний мікротекст, внутрішньо організовану цілісність, до складу якої входять різноманітні мовленнєві жанри: повідомлення, ствердження, прохання, накази, вимоги, побажання, запрошення, погрози, застереження, лайки, прокляття тощо

(Виноградова, 2004, с. 425). Комунікативно-функціональний і прагмасемантичний ракурс вивчення побажань представлений в слов'янському, зокрема і польському мовознавстві, де ці формули розглядаються як елементи народної словесної магії, як емотивно-адресативні формули конфліктної інтеракції, що реалізуються на тлі прізвиськ, образливих і лайливих висловлювань (комунікативна поведінка людини, символічні дії, різні елементи і прояви негативної магічної практики у фольклорному тексті, негативні магічні акти).

Побажання як уламки давнього магічного ритуалу надзвичайно консервативні з погляду структури і являють собою набір майже нерухомих формул і мотивів. Вони є різновидом комунікативних актів. Це факти ритуалізованого спілкування адресанта з адресатом через посередництво тексту. Текст виступає у такому розумінні не як повідомлення, а як спосіб його реалізації, як передумова правильного декодування адресатом інтенції адресанта-мовця. Процес його декодування і дешифрування є складною системою взаємодій: він втрачає однократний і кінцевий характер і наближається до семіотичного спілкування однієї особистості з іншою автономною особистістю через текст.

Метою даної розвідки є виявлення комунікативно-прагматичних та лінгвокультурних характеристик побажань у різноструктурних мовах та прагматично-рольових відносин між комунікантами.

Об'єктом аналізу дослідження є вербальні формули побажань, які маніфестують універсально-поняттєвий зміст оптативності поза сферою певного обряду і не обумовлені дискурсивною прескрипцією.

Зовнішню семантичну конфігурацію побажального контексту можна подати у формі набору елементарних смислових передумов (пресупозицій), типових для побажань аналізованого типу. Пресупозицію розумітимемо як імпліцитний компонент змістової структури побажального висловлювання, що виступає у якості передумови розуміння (Сусов, 2009) і, відповідно, дешифрування змісту висловлювання адресатом. У аналізі орієнтуватимемося на прагматичну пресупозицію, що обумовлюється комунікативним контекстом і задається адресантом.

Виходячи із специфіки призначення вербальних формул побажань, є підстави говорити про добрий намір (благопобажання) та злий намір (злопобажання) як компонент змісту висловлювання, який з огляду на ритуально-магічний характер мовних одиниць цього типу має бути істинним. Цьому сприятиме віра у магічну силу слова: "*бажаючи добра (зла), я переконаний, що шляхом промовляння змісту*

побажання можу посприяти досягненню бажаного доброго (злого) результату". Таку пресупозицію можна вважати прагматичною: мовець (адресант) вважає істинність свого висловлювання потенційно відомою і адресатові (ЛЭС, 1990). Здійснивши висловлювання питомо магічної, а для сучасного адресанта клішованої благопобажальної чи злопобажальної формули, адресант надає вислову цілеспрямованості, перетворюючи його на ілокутивний акт, під яким розуміють вираження комунікативної мети у ході промовляння певного вислову.

Мова має цілий арсенал мовних засобів вираження бажання, і будь-який мовленнєвий акт-побажання містить, як мінімум, дві пропозиції: першу – *я хочу* (*я бажаю* у значенні: "я хочу", а не "я висловлюю побажання") – це показник загального оптативного значення; другу – пропозицію, що відображає бажане (небажане) щодо адресата: *(1) я хочу + (2) тобі добре; (1) я хочу + (2) тобі погано*. Таким чином, мовленнєвий акт побажання, зорієнтований від 1 особи однини теперішнього часу, яка здійснює акт вербального побажання (1), і пропозиції (2), фіксує бажаний стан речей щодо адресата (чес. *Kež bys stále žil tak šťastně:* (1) я хочу + (2) щоб ти завжди був щасливим => тобі добре =>ти зазнав конструкції; укр. англ. *A death without a priest to him in a town without a clergyman:* (1) я хочу + (2) щоб ти прийняв смерть без священика у місті без священнослужителя => тобі погано => ти був вилучений із "своїх"; укр. *Бодай ти галушку не проковтнув, щоб ти вареником подавився*: (1) я хочу + (2) щоб ти не міг ковтати => тобі погано => ти зазнав деструкції; бол. *Да оглушее и сос двете уши*: (1) я бажаю + (2) щоб ти оглох на обидва вуха => тобі погано => ти зазнав деструкції.

Головним аргументом на користь ілокутивного акту побажання є наявність специфічного ілокутивного дієслова, оскільки са́ме дієслово експлікує ілокутивне значення висловлювання, називає ту дію, на відміну власне говоріння, котру ми здійснюємо посередництвом висловлювання, точніше, його магічної сили. Що ж до вербальних формул побажань, то ілокутивним дієсловом для цього типу мовленнєвих актів виступає дієслово *бажаю* у 1 особі однини теперішнього часу дійсного способу, як того вимагає теорія мовленнєвих актів. Це дієслово вживається перформативно, оскільки його форма у 1 особі теперішнього часу є за семантикою рівнозначною здійсненню дії, вираженої цим дієсловом. У контексті побажань-експресивів дієслово *бажаю* є еквівалентом дії, вчинку. Мовленнєвий акт, що містить перформативне дієслово, стверджує дію одночасно із утворенням дії суб'єкта: англ. *May the curse of curses in sorrow prostrate you now* (Power

Р, 1974, с. 131), укр. *Рости велика, а не будь дика*, *Щоб тебе пекло та варило, Щоб ти не знав ні вдень, ні вночі покою* (Номис, 1993, с. 192), болг. *Да те носят у носило, да би те понесли* (Осинин, 1963, с. 574), *Да те понесат къде църквата* (Осинин, 1963, с. 574), ч. *Nech tě tři sta katův vezme* (Haller, 1983, с. 310), *Čert by tě trestal* (Haller, 1963, с. 310), *Jdi ke všem kozlům* (Haller, 1963, с. 311), *Nechť je havranův stryc*. Варто відмітити, що дієслівні форми кореспондують із часовою площиною "тепер" – вони "підлаштовуються" під вербалізований факт здійснення у теперішньому часі.

Як зазначає Н. Гуйванюк, перформативними можуть бути і висловлювання безособові та неозначено-особові: укр. *А сховали би ті в німе дерево*, *Бодай тебе волами возили, а граблями волочили* (Номис, 1993, с. 195), болг. *Ала да те лапне* (Осинин, 1963, с. 566), *Ала да те духне, та да те отнесе*, *Да му исаанат раците и нозите* (Осинин, 1963, с. 572), *Да те запуши да даде господ* (Осинин, 1963, с. 574).

Додамо, що ця частина пропозиції (1) *(я) бажаю* у аналізованих побажаннях практично завжди виражається імпліцитним перформативом. Лише в окремих благопобажаннях перформатив *(я) бажаю* є експлікованим: англ. *I pray for sorrow on the house*, ч. *Přeji ti všechno nejlepší, Přeji ti štěstí, zdarů, úspěchů, Přeji ti pevné zdraví*. У інших випадках він лише мається на увазі: англ. *To wish one all the luck in the world, Будь здоровий (здоров)* (Білоноженко, 1999): [*я бажаю*], щоб ти був здоровий, болг. *От здраве да се не отръвеш* (Осинин, 1963, с. 565): [*я бажаю*], щоб тебе від здоров'я не можна було відірвати.

Перлокутивний ефект побажань має свою специфіку: побажання як слова-дії включаються у ланцюг інших, не мовленнєвих дій, що складають зміст побажань; вони культурно обумовлені і, таким чином, не передбачають будь-яких інших ефектів, окрім ефекту емоційного впливу. Їхня перлокутивність обов'язково містить компонент, який можна представити у формулі: *ти знаєш + я симпатизую (не симпатизую) тобі (схвалюю (не схвалюю) тебе; люблю (ненавиджу) тебе за певний вчинок, дію, поведінку тощо) => відчуй на собі силу впливу мого доброго (злого) побажання*.

Отже, прагматичне значення вербальних формул побажань є сукупністю усталених значень лексико-граматичних утворень та загальної ситуації комунікації, яку стимульовано збудником певного емоційного стану адресанта (з урахуванням ілокутивної мети та психологічного стану адресанта і адресата побажання).

pdfelement

Список використаних джерел:
1. Виноградова, Л. Н. (2004) Вербальные компоненты обрядового комплекса (влияние фольклорного текста на структуру, семантику и терминологию обряда). *Язык культуры. Семантика и грамматика. К 80-летию со дня рождения академика Никиты Ильича Толстого (1923–1996)*, 217–236.
2. Осинин, Д. (Ред.) (1963) *Българско народно творчество.* София: Български писател.
3. Номис, М. (Ред.) (1993). *Українські приказки, прислів'я і таке інше.* Київ: Либідь.
4. Haller, J. (Zpr.). (1983). *Český slovník věcný a synonymický.* Praha : SPN.
5. Power, P. C. (1974). *The book of Irish Curses.* Octavo Press: Springfield, Illinois.

УДК 811.111'373

Пальчевська О.С., канд. філол. наук
Львівський державний університету безпеки життєдіяльності
(Львів, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ СЕМАНТИКИ КУЛІНАРОНІМІВ В НАРОДНІЙ МОВІ XIX СТ.

В. Гумбольдт одним з перших в мовознавстві зробив спроби вирішення проблеми взаємодії мови і культури. Учений поставив питання: чи можемо ми говорити про універсальну картину світу або чи кожна нація сприймає дійсність і втілює результати даного сприйняття в мові по-різному? За словами В. Гумбольдта, "відштовхуючись від будь-якої мови, можна робити висновок про національний характер" (Humboldt 1985, p. 234).

Культурний компонент слова в конкретній мові можна виявити в словникових дефініціях або безпосередньо в текстах, в яких зіставлені різні синхронні зрізи історії розвитку даного соціуму, що традиційні стереотипи мислення у стосунку певних подій, мовна поведінка представників різних соціальних груп і т. п.

Лексика на позначення страв і напоїв є невідкладним складником мовної картини людства. Дослідження етнокультурно марковваної лексики є пріоритетнимм для сучасних лінгвістів як в Україні так і закордоном.

Такі назви складають окремий пласт лексики, частина якої є міжнародною або позначає реалії відомі у різних країнах інші ж номінації використовуються для омовлення автентичних напоїв та продуктів харчування.

Наведемо деякі приклади дібрані із діалектних, регіональних, етимологічних словників та етнографічних матеріалів української,

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ СЕМАНТИКИ

Збірник матеріалів
IV Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
21 листопада 2019 року, м. Рівне

THE PROBLEMS OF LINGUISTIC SEMANTICS

The Collection of Conference Proceedings
The 4th International Scientific and Practical Internet Conference
November 21, 2019, Rivne

pdfelement

Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Century Schoolbook.
Ум. др. арк. 13. Наклад 120.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: “ПараГраф+”,
м. Рівне, 33000, вул. Гетьмана Мазепи, 6/8,
тел.: (0362) 26-49-27